

Antón Costas

Geografies del poder

En les últimes dècades s'ha alterat significativament de la geografia del poder econòmic a Espanya. Les activitats de serveis de mercat amb un elevat contingut regulatori i concessional de l'Estat s'han anat centralitzant a Madrid capital. Les activitats empresarials que es desenvolupen en règim de mercat competitiu i obert a l'exterior s'han anat consolidat a la resta de la geografia espanyola, tant a l'interior com a la perifèria.

Això significa que empresaris, financers, banquers i homes de negocis es distribueixen asimètricament al llarg de la Pell de Brau. Els empresaris que van a risc i perill es localitzen fora de Madrid. Els alts executius d'empreses de serveis regulats i concessionals, els banquers, els financers i els homes de negocis tendeixen a concentrar-se a Madrid. Amb alguna excepció notable, com en el cas català de La Caixa, el Banc Sabadell i Gas Natural Fenosa.

Aquest dinamisme de les activitats industrials descentralitzades, tant manufactureres com agropecuàries i gran retail, continua. Segons un estudi del Cercle d'Empresaris, la foto de la distribució territorial de les 50 empreses mitjanes espanyoles més dinàmiques mostra que se situen fora de Madrid, especialment a la perifèria mediterrània.

A què respon aquesta dinàmica geogràfica? A les forces del mercat o als canvis en la geografia del poder polític, particularment els canvis que va portar l'Estat de les autonomies?

Sens dubte, la globalització financera, la integració europea i l'euro han estat determinants en la centralització a Madrid capital de certes activitats, particularment de les financeres i certs serveis a empreses. Però el paper que ha exercit l'Estat en aquesta centralització de les activitats regulatòries i de les grans empreses espanyoles de serveis i la construcció té més pes que les forces del mercat.

A. COSTAS, *catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona*

Podria no haver estat així. De fet, l'entrada en vigor de l'Estat de les autonomies feia predir una descentralització del poder polític i de les activitats empresarials de l'Estat. Però no va ser així.

Penseu en el cas d'Endesa. Va ser el resultat de la fusió que va fer el Govern central de les catalanes Fecsa i Enher, la balear, l'aragonesa ERZ i l'andalusa Sevillana. No tenia cap activitat de generació, distribució i comercialització a Madrid. Tot i això, la



JORDI BARBA

seu de la nova empresa, posteriorment privatitzada, no es va situar ni a Barcelona ni a Palma, Saragossa o Sevilla sinó a Madrid. Aquesta decisió no va tenir res a veure amb les forces del mercat. Ha passat el mateix amb altres activitats empresarials de l'Estat. Curiosament, la democràcia ha estat menys sensible que el franquisme a l'equilibri econòmic territorial d'Espanya.

Els grans cossos de funcionaris de l'Estat

han estat determinants en aquesta centralització de les activitats empresarials, regulatòries i concessionals. Més que els mateixos polítics, aquests cossos dominen els ministeris clau per a l'activitat econòmica i regulatòria de l'Estat. La centralització a Madrid de les activitats aèries, portuàries, d'infraestructures o de les comissions reguladores té a veure més amb la influència i els interessos d'aquests funcionaris que no pas amb la política. Fent un repàs mental ràpid dels organismes estatals que no estan ubicats a Madrid capital només trobo l'escola judicial a Barcelona i les escoles militars. L'Estat no és present en la vida diària dels espanyols que no viuen a Madrid capital.

En tot cas, quines conseqüències té aquesta geografia del poder en el creixement a llarg termini? Deixo per a una altra ocasió l'anàlisi més detallada d'aquests efectes. Però vull assenyalar-ne aquí algunes conseqüències perturbadores.

La centralització a Madrid de totes les activitats reguladores i empresarials de l'Estat ha generat un excés de capitalisme concessional i regulat parasitari, que alguns anomenen capitalisme d'amiguets. Aquest capitalisme emparat per l'Estat explica el fet intrigant que les empreses que han tingut més creixement a Espanya siguin les menys productives. De fet, més que empreses, són negocis que viuen de l'aval de l'Estat.

Aquest capitalisme concessional i regulat ha tingut altres efectes econòmics negatius importants. D'una banda, ha donat un biaix antiindustrial a la política econòmica. L'exemple més rellevant va ser la supressió, en el segon govern d'Aznar, del Ministeri d'Indústria. De l'altra, ha donat a la política estatal d'infraestructures un biaix centralista poc favorable al desenvolupament de les activitats empresarials de les perifèries. Finalment, resta competitivitat a les empreses i extreu rendes dels consumidors.

No serà fàcil canviar aquestes geografies del poder, però, en tot cas, el canvi que potencialment porta les eleccions del 20-D i la nova legislatura és una oportunitat que no s'hauria de desaprofitar.●

Pilar Rahola



Cara a cara

Escric l'article sense saber, lògicament, com anirà el cara a cara que protagonitzaran Francesc Homs i Duran Lleida a can Cuní. Certament es tracta d'un debat de sofà i crispetes, perquè la tensió no resolta entre el líder d'Unió i el seu antic coalitzat convergent té un *sex-appeal* mediàtic indiscutible. Morbo, que diríem en col·loquial. Però a l'espera de l'arena pugilística entre els *CiU boys*, la ressaca del cara a cara entre Rajoy i Pedro Sánchez durarà temps, no endebades va ser un combat de lluita lliure poc usual en aquestes campanyes electorals. I és de la lluita lliure que va l'article, ateses les reaccions posteriors.

Hi ha una mena d'unanimitat que Pedro Sánchez va superar el límit de la correcció, i els portaveus del PP –amb la seva poderosa aliança atresmediàtica– han fet arrelar eficaçment aquesta idea. I, amb el mateix fer, una sorprenent afirmació que defensen amb la mateixa fermesa amb què ara asseguren que no coneixen l'amic Bárcenas: Rajoy va guanyar el cara a cara.

I malgrat que se'm fa difícil imaginar que aquesta afirmació sigui vendible –perquè sincerament crec que a

Em sembla un escàndol l'escàndol armat per la duresa de Sánchez; no es tracta de fer punta al coixí

Rajoy li va anar molt malament–, no hi ha empresa impossible per als qui dominen els micròfons. Allò de repetir la mentida moltes vegades fins que esdevé una veritat irrefutable. Ahir parlava de la platocràcia, és a dir, de la democràcia que emana dels platós de televisió, i per aquí va la cosa: allò que s'afirma en un plató de televisió és més veritat política que la veritat política. Per cert, si aquest axioma és cert –i cada dia ho sembla més–, també és evident que Pedro Sánchez no té a favor els grans grups televisius...

Difereixo, doncs, de les dues afirmacions, tant de l'excés de Sánchez com de la victòria de Rajoy. Molt al contrari, em sembla un escàndol l'escàndol que alguns armen per la duresa del líder socialista. A què juguem, a fer punta al coixí o a decidir qui governa un Estat? Em direu que hi ha una gran distància entre criticar Rajoy i etzibar-li un "indecent" a la cara, però aquesta va ser, precisament, la força de Sánchez, que va passar del manual de la correcció i va disparar al nucli dur de la guerra política: mostrar el costat fosc d'un governant. Per descomptat que compro l'auto-defensa de Rajoy, però més enllà del seu capteniment personal és evident que la seva reacció política davant el gran fangar del cas Bárcenas va ser deplorable. I la indecència és aquí, en la seva actitud com a president –i líder del partit–, i no en la seva vida privada.

Sincerament crec que algú li havia de dir a Rajoy el que li va deixar anar Sánchez, i la mirada fixa del socialista mentre descarnava el seu adversari li va donar una autoritat que fins ara no mostrava. Més enllà de les seves deficiències (Catalunya inclosa), Sánchez va créixer en el cara a cara i Rajoy va fer el procés invers, perquè va quedar nu d'artificis. El rei despullat en *prime time*.●

Jordi Montaña

Universitat i innovació oberta

Ja fa anys que parlem de les tres missions de la universitat: la recerca (global i d'excel·lència), l'educació dels alumnes (en continguts i capacitats) i la interacció amb el teixit socioeconòmic (en el lideratge del discurs intel·lectual i en l'impacte en l'economia). Efectivament, la universitat no només ha de generar coneixement i difondre'l a les aules, sinó que ha d'enfocar-lo al creixement econòmic i a la generació d'ocupació de qualitat. Aquesta tasca també forma part de la dimensió social de la universitat.

Tanmateix, aquesta aproximació a les diferents missions de la universitat s'ha abordat tradicionalment de manera teòri-

ca i des de la mateixa universitat. El relat s'ha construït en excés des de l'oferta. Però, i des de la demanda? Quines raons té un directiu o un grup de recerca empresarial per apropar-se a la universitat? Les raons ja són prou conegudes des de les ciències del *management* i, específicament, des del camp de la gestió de la innovació.

En primer lloc, la tecnologia (el coneixement pragmàtic) és un vector fonamental de competitivitat empresarial. Cap altra dimensió de la innovació genera barreres d'entrada a la competència i increments de productivitat similars als d'una nova plataforma tecnològica.

En segon lloc, avui sabem que la cursa tecnològica és una cursa intensiva en inversions. Només cal veure els pressupostos d'R+D de les grans corporacions. Empreses com Intel, Roche o Microsoft in-

verteixen en R+D més que països sencers. Per la dimensió del repte, és impossible competir individualment en base tecnològica: és molt més eficient treballar de manera cooperativa.

En tercer lloc, a les universitats hi ha milers de científics expandint constantment la frontera del coneixement. No cal reinventar la roda: per a una empresa serà molt més eficient cercar un proveïdor tecnològic fiable que interioritzar els costos d'estructura que significa la recerca.

Les universitats també han assimilat avui la seva tercera missió: cooperar per generar creixement econòmic i ocupació de qualitat. Les empreses saben que hi trobaran aliats estratègics per compartir el seu procés d'innovació. En el món de la gestió, això és el que avui es coneix com a innovació oberta.●

J. MONTAÑA, *rector de la Universitat de Vic, Universitat Central de Catalunya*